

Statssekretær Smedshaugs tale til åpningen av Norsk Forening for Fartøyverns landskonferanse fredag 11. mars 2022, Scandic Oslo Airport, Gardermoen

Kjære alle sammen,

Tusen takk for invitasjonen. På vegne av statsråd Espen Barth Eide takker jeg for muligheten til å åpne Norsk Forening for Fartøyverns landskonferanse 2022.

Jeg startet som statssekretær i Klima- og miljødepartementet tidlig i januar i år, og har allerede rukket å bli kjent med fartøyvernet gjennom et møte i starten av februar med Hedda Lombardo fra Norsk Forening for Fartøyvern, og representanter for Forbundet KYSTEN og Fartøyvernsentrenes fellestråd.

Spesielt hyggelig er det å åpne denne konferansen fordi det endelig, etter to år med korona og restriksjoner, er mulig å komme sammen igjen til fysisk møte. At det ligger mye kraft, energi og gjennomføringsevne i det å samles fysisk, vet nok dere mye om. Arbeidet med å ivareta fartøyene er jo i stor grad tuftet på det å samles i et fysisk arbeidsfellesskap. Det er ikke vanskelig å forstå at de siste årene på flere måter har vært særlig utfordrende for dere.

De verneverdige fartøyene er en sentral del av norsk historie og kulturmiljø og er viktige å ta godt vare på. De danner grunnlag for kunnskap om blant annet historie, kultur og håndverkstradisjoner og gir verdifulle opplevelser til mange mennesker og lokalsamfunn.

Det frivillige engasjementet knyttet til fartøyene har også en stor verdi i seg selv. Det skaper engasjement, fellesskap, integrering og historisk bevissthet for mange. 2022 er Frivillighetens år, og jeg håper at det vil gi mange anledninger til å vise frem, feire og anerkjenne det imponerende frivillige arbeidet som gjøres for Norsk Forening for Fartøyverns medlemsfartøyer.

Kulturmiljøforvaltningens virkemidler og rammebetingelser har stor påvirkning på oppgaven med å ta vare på verneflåten. For tiden er det flere store prosesser på gang som kan få betydning for fartøyvernet:

- For det første har regjeringen besluttet at det skal lages en **ny kulturmiljølov**, til erstatning for dagens kulturminnelov. Loven er det sentrale virkemiddelet for å beskytte kulturminner gjennom regler om vern og fredning.

Dagens kulturminnelov er fra 1978, og er blant de eldste forvaltningslovene i Norge. Samfunnet har endret seg mye etter dette. Selv om mange av bestemmelsene i kulturminneloven også har blitt endret etter 1978, er det aldri gjort noen systematisk og helhetlig gjennomgang av lovens struktur eller bestemmelser. Det er det behov for. Vi skal gjøre en grunnleggende revisjon av regelverket på feltet, for å få en mer systematisk og brukervennlig lov som legger til rette for en god og fremtidsrettet forvaltning av kulturmiljø.

I løpet av våren 2022 vil regjeringen nedsette et lovutvalg, som skal utrede forslag til ny lov. Klima- og miljødepartementet arbeider med å etablere utvalget, og lage et mandat. Gjennom prosessen har departementet hatt innspillmøter med mange berørte interesser. Norsk Forening for Fartøyvern deltok på møtet vi hadde med frivilligheten i november i fjor. Foreningen har også gitt oss skriftlige innspill i arbeidet med mandatet i ettertid.

Når forslaget fra lovutvalget foreligger, vil det bli sendt på høring. Alle som har interesse, kan da gi skriftlige høringssvar til departementet. Her regner jeg med at Norsk Forening

for Fartøyvern vil være på banen. Deretter vil departementet utarbeide forslag til lov, som vil bli lagt frem for Stortinget for endelig vedtak. Et slikt lovarbeid er et langt lerret å bleke. Det er vanskelig å si hvor lang tid prosessen vil ta. Vi har som utgangspunkt at lovforslaget skal legges frem for Stortinget i 2025.

- For det andre pågår det et stort arbeid med å omstrukturere bevaringsarbeidet og lage **tematiske bevaringsstrategier**. I dag er en viktig del av kulturmiljøforvaltningen organisert i bevaringsprogrammer. Som kjent er bevaringsprogrammet for fartøy et av disse.

Dagens bevaringsprogrammer er utformet for å støtte opp under de tidligere nasjonale målene på kulturmiljøfeltet. De tidligere målene hadde som hovedprioritet å forhindre tap, forbedre vedlikeholdsnivået og øke representativiteten av kulturminner. Med stortingsmelding 16 fra 2020 *Nye mål i kulturmiljøpolitikken*, fikk vi nye nasjonale mål. Disse favner mye bredere enn de tidligere målene, og vektlegger i større grad kulturmiljøets betydning for samfunnet. For å gjøre oss i stand til å oppnå de nye målene, må også innretningen på bevaringsarbeidet justeres. Det skal skje gjennom de nye bevaringsstrategiene.

Riksantikvaren er i gang med et forprosjekt med blant annet kartlegging og analyser. Det er holdt flere innspillsrunder med ulike aktører. I løpet av høsten skal Riksantikvaren lage forslag til tematiske bevaringsstrategier. Forslagene vil deretter bli behandlet i departementet og lagt fram for Stortinget på en egnet måte.

Som ledd i arbeidet med å utforme de nye strategiene, vil vi også vurdere om noen av dagens bevaringsprogram skal videreføres som ordinære tilskuddsposter. Det skal også vurderes om det er behov for å justere på de øvrige tilskuddspostene på Riksantikvarens budsjett.

At bevaringsarbeidet tilpasses nye mål, vil uten tvil ha betydning for store deler av kulturmiljøforvaltningen. Hva bevaringsstrategiene konkret vil innebære for fartøyvernet, er det ennå litt tidlig å si noe om. Et eksempel som har vært brukt, er en bevaringsstrategi for kystkultur som vil dekke mer enn dagens bevaringsprogram for fartøyvern.

- Til slutt vil jeg nevne at regjeringen i Hurdalsplattformen har sagt at vi vil legge fram en **opptrappingsplan for Kulturminnefondet**. Fondet er et viktig virkemiddel for å bevare privateide kulturminner gjennom tilskudd. Innenfor fartøyvernet gir fondet først og fremst tilskudd til fartøy som ikke er fredet – det vil si fartøy med status som vernet skip, og fartøy uten vernestatus.

Når en opptrappingsplan vil kunne være klar vet vi ennå ikke. Første mulighet for å legge fram en slik plan vil kunne være statsbudsjettet til høsten. Da vil vi i tilfellet kunne si noe mer om hva opptrappingsplanen vil inneholde og i hvilken grad den vil komme fartøyvernet til gode.

Kort sagt så pågår det flere viktige prosesser som kan få betydning for fartøyvernet. Inn i dette arbeidet har vi med oss fartøyenes viktige posisjon som kulturminner, og vi jobber aktivt for å skape gode rammebetingelser for at fartøyene skal kunne tas vare på.

Vi er opptatt av et godt samspill med eiere og frivilligheten. Det er avgjørende for å få kunnskap om hvilke behov og problemstillinger som er sentrale for fartøyvernet.

Det er viktig at dere er fortsatt aktive og står på for å fremme fartøyenes interesser.

Takk igjen for den formidable innsatsen dere gjør for å oppnå dette! Den er høyt verdsatt av kulturmiljøforvaltningen.

Lykke til med det videre arbeidet, og god landskonferanse!

Takk for meg.